

آیت‌الله مامقانی

آیت‌الله العظمی محمدحسن مامقانی در بیست و سوم شعبان 1238 قمری در مامقان تبریز به دنیا آمد. پدرش آیت‌الله عبدالله مامقانی از شاگردان صاحب ریاض و از علمای مامقان به شمار می‌رفت.

آیت‌الله العظمی محمدحسن مامقانی در بیست و سوم شعبان 1238 قمری در مامقان تبریز به دنیا آمد. پدرش آیت‌الله عبدالله مامقانی از شاگردان صاحب ریاض و از علمای مامقان به شمار می‌رفت. محمدحسن فقط هشت سال داشت که پدر و مادر خود را از دست داد و سرپرستیش به عهده دوست قدیمی پدر یعنی آیت‌الله اصفهانی صاحب فصول افتاد.

تحصیلات

مرحوم مامقانی در سال 1240 بود که همراه پدر به کربلا مشرف شد و تا سن هفده سالگی در مدرسه حسن خان به فراگیری مقدمات، ادبیات، منطق، علم معانی و بیان اشتغال ورزید.

با درگذشت مرحوم صاحب فصول به درخواست آیت‌الله ایروانی، به نجف اشرف مهاجرت کرد، و در مدرسه صحن امیرالمؤمنین(ع) حجره گرفت. بعد از گذشت سه سال زائران مامقانی از او خواستند تا به مامقان برگردد، ولی او نپذیرفت تا با اصرار صاحب جواهر پذیرفت و با اهالی شهرش به آنجا رفت و در مدرسه علمیه آنجا هم مشغول تعلیم و هم تدریس شد.

در حدود سال 1270 بود که باز دوباره آیت‌الله مامقانی به نجف اشرف عزیمت کرد و به فراگیری فقه، اصول، حدیث، رجال و درایه پرداخت، و علاوه بر آنها به تحصیل صرف نحو، منطق، معانی، بیان، لغت، حدیث، تاریخ، نسب و تراجم همت گماشت، و در تمام آنها استاد شد.

اساتید و شاگردان

آیت‌الله مامقانی سال‌های درازی از اساتید بزرگ حوزه استفاده کرد؛ از جمله آن بزرگواران:

آیت‌الله شیخ مرتضی انصاری بود که مرحوم مامقانی حدود ده سال در فقه ایشان حاضر شد.

آیت‌الله سیدحسین کوه‌کمری در اصول، آیت‌الله ملاعلی خلیلی تهرانی در رجال، درایه و حدیث، آیت‌الله راضی نجفی آل خضر و آیت‌الله مهدی کاشف الغطاء. زمانی که آیت‌الله مامقانی از استادش مرحوم کوه‌کمری جدا شد، مستقلاً به تدریس و تألیف اشتغال ورزید. از جمله شاگردان ایشان: سیدابوالحسن موسوی اصفهانی صاحب وسیله النجاة و شرح کفایة الاصول، علامه سیدمحسن امین عاملی صاحب اعیان الشیعة والمجالس السنیة، عبدالله مامقانی صاحب تنقیح المقال، حسنعلی نخودکی اصفهانی عالم اخلاق، سیدمیرزا علی قاضی طباطبائی استاد اخلاق، میرزا محمدحسن علیاری تبریزی صاحب بدایع الاسلام فی شرح الاسلام، شیخ علی کاشف الغطاء پدر علامه محمد حسین کاشف الغطاء، سیدعلی حجت کوه‌کمری تبریزی پدر آیت‌الله حجت، سیدنجم الحسن لکهنوی صاحب المسائل الفقہیة و... تا جایی که در کتابها آمده است که ایشان بیش از یکصد و بیست شاگرد سرشناس تعلیم کرده‌اند.

آثار

مرحوم مامقانی آثار زیادی در فقه، اصول، رجال، اخلاق از خود به جای گذارند که به برخی از آنها اشاره‌ای خواهیم کرد:

ذرایع الاحلام فی شرح شرائع الاسلام، حاشیه بر مکاسب شیخ انصاری، غایة الامال، کتاب الصيد و الذباجة، احکام القضاء، رساله علمیه. بشري الوصول الي اسرار علم الاصول تقریرات درس استادش سیدحسین کوه‌کمری. تقریرات درس آیت‌الله ملا علی خلیلی تهرانی و کتاب مواعظ در علم اخلاق.

مقام اخلاقی

آن مرجع بزرگ بر تمامی مردم پدری مهربان و پشت و پناهی استوار بود. بر بیماران، مسافران، قرضداران، در راه ماندگان، بازماندگان اموات، جوانانی که قصد ازدواج داشتند و دیگران، عطای فراوان می‌کرد.

آیت‌الله مامقانی به سادات بسیار علاقه‌مند بود، و به اندازه‌ای به آنان خدمت می‌کرد، که گویی یکی از خدام ایشان است. در هیچ مجلسی مقدم بر آنان وارد نمی‌شد. ایشان به زیارت مشاهد مشرفه انمه اطهار(ع) بسیار علاقه‌مند بود. وی در مدت اقامت 50 ساله‌اش هر روز به زیارت امیرالمؤمنین(ع) و بسیار به زیارت امام حسین(ع) ملتزم بود، وغالباً پیاده به کربلا مشرف می‌شد.

مرحوم مامقانی بسیار ساده، متواضع و به دور از تعینات ریاست و مرجعیت بود. وی خود را به منزلت کمترین مردم هم نمی‌دانست، وی شاگردانش را از راه رفتن با خود منع می‌کرد.

وفات

مرحوم آیت‌الله مامقانی پس از عمری تلاش و کوشش در راه ترویج دین و بزرگداشت شعایر مذهبی، سرانجام در 85 سالگی در 18 محرم سال 1323 از دنیا رفت. پیکر پاکش را غسل دادند و با تشییع بسیار شکوهمندی در مقبره خودش به خاک سپرده شد.

پیکر پاک و شریفش سال‌های بسیار صحیح و سالم مانده بود، چنانچه در سال 1388 قمری در هنگام گسترش مقبره وی و آماده‌سازی قبرهای دیگر، دیواره لحد ایشان ناگهان فرو ریخت و جسد پاک و شریفش نمایان شد. جمعی از مردم نجف این حادثه را مشاهده کردند، و دیدند که حتی رنگ کفن نیز تغییر نکرده بود.

منابع:

ریحانة الادب، محمد علی مدرس خیابانی تبریزی، انتشارات علمی، تهران

الکني واللقاب، عباس محدث قمی، انتشارات صدر، تهران
علمای معاصرین، ملاعلی واعظ خیابانی تبریزی، تبریز
اجساد جاویدان، علی اکبر مهدی پور، حاذق، قم

گردآوری و تنظیم: سیدمحمد ناظمزاده قمی
خبرگزاری ابنا